

5.

Incipit Tractatus de Symonia Magri Johannis Gerson Cancellarii parisiensis.

Symoniaca lates cōtra ius diuinū vel de simoniaca spē suspectū est in conferente beneficiū ecclesiaz . etiā si sit papa . exigē vel extorquei a beneficiando promptā pecuniam sub titulo p̄moy fructuū . ac impedire processionē ⁊ officiationē suā . quousq; soluerit illam pecuniā . **D**educem⁹ cōdusionem hanc . **P**rimo ex septem supposicō nibus fundatis in iure diuino . **D**e hinc respōde bim⁹ septem obiectionib; . **S**ubinde septem cō siderationes . vel doctrinas adhibeamus

Suppositio prima

Pponitur primo probacōni . q̄ i beneficiō p̄sertim habente curā animaz sunt hec duo . sc; officium ⁊ beneficiū . **B**eneficiū aut̄ sicut dici solet et verū est datur p̄pter officium **V**nde ad ius ⁊ obligacionē officia di competit . **I**us beneficiū recipiēdi . sicut infra docebitur ex omi iure . propterea nō debet obligari quis ad officia dū p̄ tradicōnem ordinis sacri . vel alias nisi beneficiū id est ius recipiēdi sustētacō; vite simul anectat̄ . **Suppositio secunda**

Pponitur p̄terea . q̄ officium ecclesiasticū quādoq; sumit̄ pro iure officia di quāq;

pro obligatione ad officium quicquid vero pro ipso actu officium. Est autem huiusmodi actus officium sic descriptibilis. quod est exercitium aliquod impensum ad utilitatem alterius vel aliorum pro affectu one felicitatis eterne. et dampnationis evitacione. Unde per hanc ultimum clausulam differt officium ecclesiasticum ab officio tpali vel civili. videlicet ratione finis proximi seu principaliter intenti. quoniam finis proximus officij civilis est felicitas seu tranquillitas politica vite presentis. Officium autem ecclesiasticum habet finem altiore videlicet salutem animarum. **Suppo**

Supponitur insuper quod **Suppositio tertia** hec tria sunt pure spiritualia scilicet ius ad officium quod datur a superiore vocante vel eligente. quia nemo sibi sumat honorem secundum apostolum. sed qui vocatur a deo sicut aaron. Similiter obligatio ad officium que confertur ex consensu suscipientis hoc ius vel honorem. Similiter actus officij spiritualis est ratione finis vel obiecti. et ut frequenter ratione ipsius met obsequij. Sicut fuit baptizari. predicari. ordinari. celebrare missam. absolvere et ita de reliquis.

Supponitur amplius **Suppositio quarta** tanquam sufficienter et expresse determinatum de iure domino per christum et per apostolum. quod officium ecclesiasticum sit tripartite sumptum pro iure. pro obligatione et

¶ pro ipſo opere: correfpondet beneficio tripha
rie proportionabiliter ſumpto. ſcilicet pro iure
pro obligacione. et pro ipſo opere. ¶ Vnde benefi
cium pro ipſo iure ſic pot̄ deſcribi. q̄ eſt Jus reci
piendi ſuſtentacionem vite tpalis concedentem
ratione ſui ſpiritualis officij. ¶ Obligacō aut̄ ad
beneficiū preſtandū cōfurgit ex obligacōe que
eſt ad officand. ¶ Vñ illi quī pure ſpōte miſtrāt
ſpiritualia non ſemp obligātur illis q̄bz fit hec
miſtracio. cū hēant curatos v̄l p̄latos ad hoc
ipſū eis miſtrandū obligatos. ¶ Alioquin du
plici contricōe vel onere punirentur. ¶ Ceterum
actus beneficij actū officij v̄l eſcicio correfpōd̄z
¶ et hoc vtiq; de iure diuino et inſepabili. ¶ Sicut de
ducit apoſtolus ex radice multiplici ſūpta nūc
a lege ſcripture. nūc a lege nature. ¶ Vnde ſic ait
vbi prius. ¶ Quis militat ſtipendijs ſuis p̄p̄iis
vñq; ¶ Quis plantat vineam et de fructu eius
non edit. ¶ Quis paſcit gregē et de lacte gregis
non manducet. nūq; ſecundū hominē hec. ¶ An
et lex hec non dicit. ¶ Scriptū eſt ei in lege moyſi
¶ Non alligabis os bouis triturātis. ¶ Nūquid de
bobus cura eſt deo. ¶ An propter nos hec dicit.
¶ Nam p̄pter nos hec ſcripta ſunt. qm̄ debet iſpe
arare q̄ arat. ¶ Et q̄ triturat iſpe fructus p̄cipiēdi
¶ Si nos vobis ſpūalia ſeminamus: non magnū
eſt ſi nos carnalia vr̄a metamus. ¶ Si alij p̄tātis

principes sunt. quare non potius nos. Sed non
vsi sumus hac potestate. sed omnia sustinemus
ne offendiculum demus euangelio christi. Nescitis
quoniam qui in sacratio operantur. que de sa-
cratio sunt edunt. Qui altario deseruiunt cum altario
participant. Ita et dominus ordinavit hijs qui euange-
lium enunciant. de euangelio uiuant. De apost-
phimo per apostolum dominus. ¶ Suppositio quinta

Supponitur rursus quod in hijs que sunt symo-
niaca de iure diuino et non solum quia pro-
hibita lege humana. ut ita loquimur more iurista-
rum. Papa potest committere symoniam. quoniam
diuine legi subicitur sicut alius. Dum autem trans-
greditur illam. grauius peccat quanto maior tenetur.
Constat autem per hitum esse in eodem. ut illud quod est uer-
bale non permittat enim uel uedi sic de yeshu et sy-
mone mago scriptura sacra palam tradit. Et sic determi-
nat christus ad discipulos loquens gratias accepistis
gratias date Math. 10. In eodem capitulo dicitur quod deus
fuit de inuestimento respectu officij dum apte dignus est
operari cito suo. Et Luce. 10. dicitur mercede sua

Supponit ulterius quod licet ¶ Suppositio sexta
officio papali ratione iuris et obligacionis et opis
spiritualis operatur beneficium episcopale appropriabile accep-
tum. nisi ipse papa non potest quibuscumque modis uoluit
beneficium illud exigere uel extorquere. Si iuxta legem di-
nam quod iustum est iuste exequitur. Et ab omni specie

mala sicut iul'et apost. semet absteineat

Opponitur vlteri⁹ **¶** Suppositio septia
illud iustū eē. ⁊ tale quale nemo sibi fieri
vellet q̄ de beneficio iure debito ipsi petro. ipse
det pecuniam prius q̄ beneficio vtatur. ne forte
vfurarius sit. Sic autem est in casu cōclusionis.
Cuius veritas ex hijs suppositiōibz simul con
binatis videt esse sufficienter ostensa. Cuius de
ductionis applicatiōne obmittim⁹. que virtua
lit̄ ⁊ r̄solutiōe stat i hoc. q̄ **I**us suscipiēdi t̄palia
q̄ tūc t̄palia vidēt ē puē spūale r̄ōe finis et
obiecti p̄pterea beneficiū ecclēsiasticū nō magis
pōt vendi. q̄ officium cui necessatio cōnexū est
quale tamen officium nō esse r̄dibile. nemo nes
cit ac. Sed opponitur ex radice multiplici

Primo quia sicut **¶** Prima obiectio
ex antiqua lege decime decimarū debebant
fūmo sacerdotū a leuitis numeri 18. ⁊ deutro. 16.
Sic non min⁹ i lege noua debetur hec determinacō
vel sufficiens recōpensacio faciēda p̄ inferiores
ipsi pape. Hec autem recōpensacio videt ratio
nabilis q̄ fructus primi anni a quolibz benefi
ciato p̄soluantur. qm̄ i hoc papa seruit ecclēsie
Et ita propter hoc officium in promouendo homi
nes sibi debetur ⁊ pro sustentacōne cōdecens
stat⁹ sui. Ad hoc tam p̄soē q̄ beneficia possunt
congrari **¶** Secunda obiectio

Amplius nō minus ¶ Secunda obiectio
potest papa recipere vel petere pecuniam a
beneficiato etiam q̄ prius sit in possessione q̄
canonici ecclesie cathedralis. quā tamen canonici
de consuetudine recipiūt tā pecunias numeratas
q̄ obligacionem ante possessionis adp̄conem

Amplius non minus ¶ Tercia obiectio
rationabiliter p̄mo rationabili⁹ p̄t papa
recipere p̄mas anatas b̄nificiorū quas recipiūt
vel prelati inferiores. vel ecclesie cathedrales vel
alique religiones. qd̄ tamen ita fieri frequēci⁹
inuenitur. ¶ Quarta obiectio

Amplius beneficia multa traduntur ad fir-
mum seu pensionem annuam vel in titulo
Et recipitur quandoq; pars pensionis vel tota
pensio p̄us q̄ sit aliqd̄ de redditibus acceptum

Amplius q̄ non ¶ Quinta obiectio
ē pbabile. q̄ p̄ tot tpa tolleāset ecclia in p̄-
mouētib; a p̄motis talē exactionē pecuniarum si
fuiſſ; symoniaca de iurē d̄mo. q̄ nō solū q̄ faciūt
mala. s̄ q̄ cōſeūunt faciētib; s̄m apos. digni sunt
morte

¶ Sexta obiectio
Ampli⁹ videt̄ ex hijs seq̄ q̄ horribil̄ cōfusio
fuiſſ; batte⁹ in ecclia dei p̄pter defectū tituli
seu iuris in b̄nificijs a cōter̄ id̄ defectū admist̄cōis
sacramētoꝝ p̄ populos. p̄t̄ de defectū vel suspensio
nē eccliaſtice p̄tatis i mistris ¶ Septia obiectio

Amplius qualiter promittitur sic promotis a
papa. vel altero pmouente symoniā con
mittente

¶ Responsiones ad obiecta

Respondēdo talibus obiectis dicimus primo
q̄ inferūt a cōdudunt aliquas veritates
ut q̄ officio pape debeat beneficium sufficiens a
condēns. a q̄ ab inferioribus sibi debeat subfi
diū. a q̄ illud subsidium potest vel potuit debitis
circūstancijs obseruatis accipi sup fructibus
inferiorum beneficiorū. vbi non est aliter facta
pape sufficiens p̄uisio. sicut prima ratio satis
hoc cōdudit. tam ex iure dīmo q̄ ex naturali p̄
supposito dominio. S; q̄ fiat ex actio vel extorsio
Sicut conclusio loquitur. ratio nō cōdudit aē

Dēinde cū opponitur et videtur concludi p se
cūdam rationem de canonicis. Respōdet
q̄ lata est differentia quoniam tales pecunie
non exigūtur a canonicis p beneficio vel officio
sed pro communibus oneribus supportandis.
In quibus canonicus ille p̄iceps erit quo ad
emolumenta cōmunia. sicut pro fabrica pro pa
ne. pro pueis de choro. p clientibus. pro cappis
a similib; . Nō negamus tamen apud aliquos
q̄ modus exigendi non sit vsqueq; purus et
deens. licet non proprie symoniacus

Omnīq; tertia ratio concludit conformitē ad
primā. deberet ergo esse simul cōformitas

de non exigendo fructus ante preceptum illorum.

Sicut nec exiguntur ab illis de quibus est argumentum

Demum possumus de quarta ratione sicut de se-
cunda dicere. Et similiter de sequentibus quo ad
hoc quod valde multa phidolorum sunt et facta sunt habentia
malam speciem turpis questus. et in multis symo-
niacam puritatem sicut et alia vitia regnant videmus
passim apud homines vitantes autem raro. propterea
dicitur lex antiqua non insequeris multitudinem ad
faciendum malum. Nec est enim argumentantis
maxima multitudo hoc agit. igitur est licitum quam
oppositum omnibus frequenter et quod semper stat cum audiente

Demum respondetur per hoc ad quintam addendo
quod apud bonos conscientiosos et eruditos
quos non excusat malicia vel superbie vel ad-
ulacionis vel auaricie talis symoniaca prauitas
reprobata est per predicaciones et doctrinas verbis
et scriptis. et nouissime per hoc factum consilium

Constantienis iudiciali seueritate damnata fuit
in capite etc.

Sed et per premissa patet ad sextam aliqua
lis responsio. Addendo quod aliqui et si non
dummodo potuerunt habere verum titulum in
suis beneficiis et verum ordinem sicut constat
et hoc propter excusationes aliquas probabi-
les apud aliquos tam prelatos quam subditos.
Subditos enim excusare potuit ignorantia iuris facti

In q̄b⁹ sup̄mus papa xp̄us suppleuit et supplet
in talib⁹ defectū prelatorū. stare boā fide s̄bditorū

Refus p̄motos per symoniacā hanc exac
tionem potuit fortassis excusare respectus
redemp̄ōis proprie verationis. quē admodū
etiā in simili theologi. q̄ vbi presbiter nollet
baptizare puerū positum in articulo mortis nisi
pecunia p̄cepta. Nec apparēt aliquis potens
vel sciens baptizare p̄pter defectum p̄sone vel i
vnditionis parentes pueri dare possunt pecuniā
non quidē intencione emendi baptisma. s̄ redi
mendi verationem suam et puero providendi
neq; p̄ hoc dicendi sunt cōsentire peccato symo
nie huius curati. Sicut in materia de vsuris p̄t
aliquis accipere p̄ vsuram licite casibus certis
q̄uis alteri nullo mō liceat daē. Unde redēp̄ō
verationis videtur habere locū. non quidē in ac
quirendo ius nouū ad officiū vel beneficium
h̄mōi spirituale presertim apud conferentem
s̄ inuenitur habere locū dum tollitur quei impe
dimentum qd̄ apponitur. ne quis iure suo vel re
sua pacifice p̄ciatur vel utatur. Sic fortassis
excusabiles essent subditi respectu curatorū vel
p̄latorū. dū compelluntur pecuniam ante tradere
q̄ res spirituales eis debire conferantur. Sicut
in exemplo priori de baptismo puuloꝝ de sepul
uris. de ministracōne corporis cristi. de absolutioē

Sacramentali. de collacōne ordinum matrimo-
niorum et similia.

Omnisq; p respōsiōe ad septimā rōe; considera-
tio septuplex notabilē satis ofert ad pre-
missa.

Prima consideratio.

Symoniaca lates sicut de p se nō ē hēsis. Sic
nō aufert a papa nccio suā ptātē vL ecclias
tice prātis pleitudinē. ymo nec exccūcōz. **Prima**
ps ideo maifesta ē. qz stat aliquē cē symoniacū
ex sola depuacōe affect⁹ p auaciā remanēte in
dicō rō itellect⁹. qd sic agē pccm ē. nō autē hēf
siue depuacō hēsis per errorem in hīs que reā
fides tēdit. **Potest** nō lomin⁹ p suppone iuris vel
opis symoniac⁹ omis hūi in fide suspēd⁹. **Patet**
altēā ps. qm positū legibz suis non ē papa sbie-
ctus ut tales sūt. qz at symoniac⁹ suspēdat ab oī
iurisdicōis a licito ordis exccūcō tanq̄ exccūcat⁹
ipso facto posituum est. quod non ligat papā
Cum par imparem non habeat imperium. **Cū**
preterea sit hoc modo solutus legibus intellige
pure positūis penalibus. ut supra ius hoc modo
sumptum. **Sic** intelligenda est distinctio dñoz
iuristarum dum dicunt aliquid cē symoniacū
quia p̄hibitū ē i illo cāu nō posse papā omittē
symoniam. **Plane** nulla ē pprie symonia. n̄ qz p̄-
bibita iure diuino vbi sez conuenit contractus
iste rez spūaliū pro re omēsurabili nūmismate

Do si des vel do ut des. Nichilomin⁹ apponitur
in aliquibus cōtractibus non de se symoniacis
pena symoniæ. Vbi necessariū est q̄ hoc ideo di
citur symoniacū quia lege humana prohibitū
sicut aliquis punitur tanq̄ hereticus p̄sumptōe
iuris positivi. vel operis qui veracit̄ ē catholicus

Symoniaca labe **¶ Consideratio secūda**
In papa conferendo p̄laturam vel beneficiū
nō tollit neciō ius ad beneficiū. neq; potestatis
ecclesiastice suspendit executionem. Hec conside
ratio sequitur ex antecedenti. qm̄ p̄t papa velle
talit̄ promotū non incurrere sententiās iuris
positivā. etiam vbi veram symoniam ommitteret
consentiendo symoniace p̄motiōi sue. quāvis
apud deum non euaderet omnem penā. Pat;
aliunde consideratio iuxta ea que dicta sunt cū
sextam obiectionem de redemptione veracōmis
Vel etiam vbi bona fides et simplex in promotō
esset ip̄mq; saluaret **¶ Consideracō terciā**

Symoniaca labe piculiosior est et si nō quo
ad deum. tamen quo ad forum ecclesiasti
cum in promotis per p̄latos inferiores. q̄ p pa
pam. Hoc p̄spiciū est in p̄cedenti consideracōe
attento q̄ omnis symoniacus ip̄o iure excomu
nicatus est cū reliquis penis. A quibus nō libe
rat̄ per ordiariū quēadmodū de papa tactū fuit

Symoniaca labe **¶ Consideratio quarta**

quamuis posset excusari vel non inueniri circa
receptōnem pecuniarum vel eorum que sunt
nūmismate mēsurabilia quēadmodū sūt obse
quia vlt̄ fauoēs ⁊ obligatoie p̄missiones circa
spūaliū administratōez in l̄ris testimoialibz cōfe
rēdis ⁊ similibz. Nichiloi⁹ expedit in h̄is oibz
q̄ obseruet apostolica r̄gula q̄ tū fieri p̄t. **Ab**
omni spē mala abstinete vos. **Possz** de p̄ma pte
deductio fieri p̄ pluima cū diuersos ordines et
stat⁹ c̄ca religiosos ouētus et seculaēs eccl̄as
cū p̄latos ⁊ officarios suos c̄ca tuātos ⁊ eoz
vicarios vel s̄bditos. sūt itaqz plura per tales
h̄mōi qui r̄cāz habē possunt int̄cōz. licet mo⁹
faciēdi scādaliset ut qz videtur fieri pactio de t̄pa
libz vel negatō spūaliū seu dilacō p̄pter t̄palia
vel ex aduerso fieri videt̄ p̄pter t̄palia spūaliū col
lacō exerciciū. vel frequētacō ut in missis dicen
dis ut in h̄ois lucrōsis nō aliē frequētandis.
Caueat igitur hęc multiplex mali species p̄ boni
sp̄m oppositam quātū fieri dabit̄ qz nō ē n̄m
posse scandalis omnibz acceptis occurrere

Quinta consideratio

Symoiaca lates omodi⁹ curat̄ p̄t p̄ r̄ifica
cōz it̄cōis de sideratō sez vlt̄ accipiēdo t̄palia
nō ut sūt p̄cū spūaliū vlt̄ cupiditatis nutritimē
tū. s̄ necie sustētacōis corp̄al adiuuētum. **Sic**
itaqz saluabit̄ illic eē omutacōnem symoiacā

vbi tamen cōcurrit hoc do si des. vel do ut des
quoniam hęc dictiones cōdicionales & causales
si ut propter et similes non notabunt causam
prīncipalem sed cōsecutiuaam & min⁹ prīncipa
lem seu motiuam vel admīniculatiua seui mito
riam. ut ibi. **I**ndinaui cor meum ad faciendas
iustificationes tuas inefnum ppter retribucoe
que utiq; retributio referebatur ad deum per
pphetam. sicut finis sub fine. **V**bi autem vnum
ppter aliud sicut dicit phus. vtrobiq; vnum

Symoniacalates **C**onsideracō sexta
pōt quo ad p̄terita suscipere prouisionem
& medelam p hoc sacrum. **C**onciliū pp̄ serena
tionem consciarum & animarum salutem. **T**a
liter q̄ aboleātur edicto generali quelibet pene
vel sententię iuris positūi contra symoniacos
edite. cum abitabilib; ad beneficia iam obtenta
dando licentiā. insup pro preterito. ut quilib;
possit eligere cōfessorem ydoneum qui eum sup
omnibus dubijs vel scrupul in foro conscie ab
soluat. **V**ideē fortassis hęc prouisio nimis lata
vel laxa iuxta seueritatem e. defiaſtice discipline
si habeatur respectus ad immensitatem miseri
cordie dei & humanam fragilitatem. que mallet
sepe salutē proprie q̄ beneficio vel statui renun
ciare. tollerabilis apparebit ista prouisio. **A**ut
si de necessitate puniendi sūt aliq; nimis notorie

scandalosi Nichilominus de salute communicatis
atq; plurimorum prouidendum foret ac

Symoniaca labes poterit **¶** Septima cōfideācō
pro futuro preseruacōem habere. Cogite
tur p hoc sacrum conciliū. ne passim a licenter
ut hactenus introeat consuetudo leges datas
uel iam institutas renouādo mutando. uel inter
pretādo circa collatōz oīm spiritualiū tam a ca
pite q̄ a membris cū tali moderamine. q̄ neq;
fiat stridior prohibitio tpalium q̄ oportet in
capite uel in membris. sicut factum esse plures
existimant in quibusdā neq; rursus pmittatur
talis laxatio. que uel ueram symoniā uel scāda
losam symoniē speciem introducat. hec autem
particularit̄ omīssi sūt. Ceterū generale concilium
ī q̄ potestate possit leges hmoi p̄scribē p̄stīm
fūmo p̄tāfici sine lesiōe pleitudis hie p̄tātis uti
lis ē p̄dicacō. de qua si anuerit deus alias a ali
bi uidebitur recordādo pleitudinē potestatis pa
pal̄ cū ip̄a pleitudie p̄tātis cōsiliū. Ad ratiōbilē
utē symonia; a symoniacos refōtōz offerūt̄ p̄poi
tōes q̄ sequūt̄. Quaz dedācō tā scriptis iā edj
tis. q̄ uiua uoce poterit apparere

¶ Prima propositio

His p̄ncipalit̄ itētus recipiēdi tpalia pro
administracōne spūalium reddit hōiez p̄prie
symoniacum in foro conscientie et quo ad deum

et si dant intencōnem apertis ad extra mōstret
indicijs censendus est i ecclesiastico foro symo
niacus. vel de symonia vehementer suspectus ac

His pñcipaliē ¶ Secunda ppositio
Intentus accipiendi tpalia p administra
tione spiritualū. tanq̄ ibi sit adeq̄tio vera pñj
ad precium. sicut est in cōmutacōne tpaliū adi
uicem reddit hominem proprie symoniacum

His pñcipaliter ¶ Tercia ppositio
Intentus ut prius reddit hominem pprie
hereticum. si faciat hoc ex damnato intellectus
iudicō. quasi tale aliquid possit de facto a debeat
de iure fieri. Et hoc si pertinacia comitetur

Obligatus ministrare ¶ Quarta ppositio
Spiritualia sicut sunt sacramenta a benefi
cia ecciastica pōt rōabiliē a licite habē respectū
ad tpale cōmodum mercedem et premiū q̄uis
minus pñcipale et secundarium

Obligatus ministrare ¶ Quinta ppositio
Spiritualia et ministrans ea habet verum
ius et potestatem recipiendi tpalia absq; hoc q̄
mendicet ea. a sub hac intencōne licet minus
pñcipali pōt vel potuit obligae se ad ministrā
dum spiritualia a pro mercede vel stipendio vel
cōto a sua sustentacōne recipere talia sicut exem
plificari possēt in omi statu ecclesiasticorum tā
seculariū q̄ religiosorū a maiorib; ad infimos

Obligatus ministrare spūalia ¶ Sexta ppō
et ministrans ea sub spe vel expectacōne
vel intencione q̄ recipiat tpalia pro sustenta
tione ministri ⁊ mercede vel cōto operarij. non
ideo conuincitur symoniacus. sicut nec ille qui
dat tpalia sub spe recipiendi spūalia. ymmo
staret q̄ peccaret non tradendo ea. sicut in casu
ministrans peccare posset abiciendo vel repro
bando talia dona seu potius mercedē ⁊ stipēdia

Ecclēsiasticus ministras ¶ Septima ppō
Ex debito sue prelationis vel officij bapū
ma confirmacionem eucaristiam confessionem
ordines existētia vndiō; sepulturā. Et ita de reli
q̄s spūalibz. nō ideo iūciē symoniac⁹. si ante vel
post ministracōz recipiat tpalia ab ill' q̄bz ministrat
spūalia ac

¶ Octaua ppō
Ecclēstic⁹ officiās ex debito bñficio suo
sic frequētādo horas canonicas vl' exēq̄as
mōrtuoz. nō ideo iūciē symoniac⁹ si recipiat ā
recipē itēdat distribucōes tpales assignatas illis
q̄ talibz assistūt officijs. etiā dū aliqñ sub hac
intēcōe mercedis vadit ad aliqđ officiū ecclēsti
cū aliē p̄ tūc nō itur. Exēpli grā. si cui libz etiā
religioso q̄ interess; m̄gne misse in ecclā constā
ciēz quotidie distribuēt vn⁹ flore⁹. Cōstat q̄
multū inēssent q̄ mō nō interfūt. nec alias inē
essent. nec ideo symoniaci essent iudicandi.

Scholasticus prelatus **¶** Nona propositio
aut alius conferens beneficia ecclesiastica
non ideo convincitur symoniacus. si recipiat a be-
neficiatis aliqua temporalia etc. **¶** Decima propositio

Exceptio symonie non ita debet procurari
quod ducantur homines in maiora pericula
et scandala pro nimiam symonie restrictionem.
Vbi non est. vel non potest esse symoniacus. si
habeatur intentio vera directio. nec ita quod ec-
clesiastice vel ecclesiasticorum dotatio debita iure
divino evacuetur vel fraudetur sub hoc reforma-
tionis pretextu velut a demone meridiano

Exceptio symonie **¶** Undecima propositio
primo facienda est a cordibus hominum
ostendendo. qualiter in corde vel intentione symo-
niaca prauitas committitur et qualis debeat haberi
cordis intentio dum in ministracione spiritualium
fit vel expectatur temporalium receptio

Exceptio symonie **¶** Duodecima propositio
ab ecclesia sancta dei in capite et in membris
salubrius facienda est inducendo homines ad
timorem dei et ad custodiam mandatorum suorum secundum le-
gem euangelicam quam per solam iurium penalarum consti-
tutionem. quorum multiplicacio forsitan magis esse
restringenda quam augenda. Multa enim repu-
tantur vel puniuntur tanquam symoniaca quam symonie ratione
proprie non conducunt. Et ita faciunt viam domini

artam magis q̄ oportet ¶ **T**redécima p̄positio

Ponitur ad declaracionem premissorum p̄
nunc alias posita hæc vnica distinctio. **R**e
soluendo materiam de symonia. **D**ossumus in
uenire distinctiõnem quadruplicem de intuitu
vel respectu commodi temporalis pro spiritali
Potest enim intuitus ferri ad temporale cõmo
dum. primo tanq̄ ad precium rei spiritalis. q̄i
sit ad equatõem valoris vnus rei ad alteram sicut
est in empcone et vendicõne in ciuilibus. **P**õr
secundo ferri intuitus ad commodum tẽporale
tanq̄ ad motiuum p̄ncipale dãdi spiritalia
vel ad finem vltimũ in quo sistit intuitus spũale
cõferentis. potest terciõ ferri intuitus cõmodi
temporalis tanq̄ ad motiuum minus p̄ncipa
le. vel ad finem subordinatum sub vltimo fine.
potest quarto ferri intuitus commodi temporalis
tanq̄ ad rem debitam iure diuino pro sustẽcõe
illius qui spiritalia subministrat. inq̄ doctrinam
cristi et apostoli q̄ dignus est opacius mercede
sua. **T**unc ad propositum dicim⁹ pro r̄sione
sucãdã et solita q̄ prim⁹ intuitus et secũd⁹ sũt
vere symoniaci de iure diuino et hũano. **E**t si cõcur
rat error intellectus q̄ sc̄ talia possint fieri sic in
p̄mo dicitur. vel q̄ licite fiãt. sic ponitur in vtroq̄
mõ. tũc incurrit hẽsis p̄prie dẽ. **E**t habẽdi sũt
symoniaci tales hẽsiã p̄prie dẽ si sint p̄naces

Dicimus consequenter q̄ si feratur intuitus t̄cio
vel quarto modis: ille potest esse licitus. p̄mmo
laudabilis & meritorius ac debitus. **Hoc tamē**
attento q̄ obseruetur illud ap̄li. **Ab omni spē**
mala abstinete vos. **Hec est administratio spi**
ritualiu facta sub altero tali intuitu non appa
ret fieri ex modo suo intuitu p̄mo vel secundo
Ut si non excercentur spiritualia si non primo
dentur tp̄alia. aut si turpiter exigantur & cū scā
dalo & auariciē. nota in quibus casibz possent
habeti suspecti de symoniaca prauitate sic agētes
& hoc presumptione iuris vel facti. **Et possent ī**
hoc casu ipsi tanq̄ tales iudicantes enotari ac

Explicit tractatulus de symonia. vñ Mḡri
Johannis Gerson.

Incipit tractatus de probatione Spirituum
Mgri Johānis Gersō. Cācellarij parisiē.

Probate spiritus si ex deo sunt iubet
discipulus ille quē diligebat ihūs
Neq; enī nesciebat illā coapostoli
fui sētenciā. Angelū sathane trans
figurāē in angelū lucis sic ut fiat de momū meri
dianū dū pro tenebris erroris quas ad tēpus
celare pmittitur lucem veritatis clarā se fingit
offerre. **D**atuit hoc apud sanctum Martinum
visibiliter. et patet apud alios plurimos inuisi
biliter dum teste **Bernharđo** sub specie magni
boni et ardui grande pccm opit fuggeit et inducit
Probate spūs si ex deo sunt non cuilibet datum
est. sed aliquibus per spiritum sanctum. q̄ vn⁹
existens diuisiones granarum distribuit singu
lis prout vult ad edificacōnem corporis cristi
quod est etiā cui nunq̄ deficiat in necessarijs
Sicut igitur non omnium est prophētizare nec
omnium euangelizare. nec omnium interpre
tari sermones. sed aliquorum ex officio vsq; in
finem seculi. **S**ic non omnium est probare spi
ritus si ex deo sunt sed quibus datum ē quales
sunt spirituales quos vnctio docet de omni
bus qui et de omnibus iudicant etiā inter
diem et diem. **Q**uale donum **Beatus Martin⁹**

Anthonius ⁊ plures alij leguntur habuisse.
Probare spiritus si ex deo sunt contingit multi-
pliciter. **V**no quide[m] mo[do] p[er] modum artis ⁊ doc-
trine generalis. sicut p[er] eruditionem sacrarum
scripturarū diligent[er] pioq[ue] studio conquistam
Sunt nimirum scripture. **I**n quibus putamus
nos fidem habere cōtinentes artem flores p[ro]ph-
etas a veris. ⁊ ab illusionibus reuelaciones cōg-
noscendi. **A**lius inuenitur modus p[er] inspiracōz
intimā. seu p[er] internum saporem. siue p[er] experi-
mentalem dulcedinem quandam. siue p[er] illust[re]
tionem a montibus etnis effugantem omēs te-
nebras dubietatis. **H**oc autem est manna ab
scōditum ⁊ nomen nouum in calculo scriptum
quod nemo nouit nisi q[ui] acceperit. **H**oc **Grego.**
in dyalogo. **H**oc **Aug.** in de confess[ion]e de seipso ⁊
m[er]e hoc. **H**ugo de arra aie cū plu[er]ib[us] alijs nōue-
rūt. **P**robare spiritus si ex deo sunt per regulā
artis generalem ⁊ infallibilem pro particulari
quolibet casu aut non potest aut vix potest hu-
manitus fieri. sed requiritur donum spiritus
sancti. q[uo]d ap[osto]lus nominauit discretōz spiritū
quo dono fit ut mens nedū in se et de se sciat
probare spiritus si ex deo sunt. sed etiā de alijs
⁊ in alijs noscit. **H**ic autem est modus tercius
alius a predictis probandi spiritus. quoniam
prim[us] est doctrinalis. **S**ecundus experimētal

Terciu^o officialis scilicet officio perarchico atq;
spirituali dono concessus. Itaq; sicut nemo no
uit que sunt spirit^u nisi spiritus. Ita nemo cog
noscat infallibili certitudine ea que per solam ex
perimentalem noticiam vel sentimentum inte
rius et sensum aguntur in alterius animo. Quē
admodum ergo tradere regulam generalem q̄
distingueret infallibiliter inter visionem som
niam et illam que fit in vigilia nullus facile
posset propter varias similitudines int̄ vtrasq;
visiones. Multo magis in proposito. Scit ni
chilominus homo vigilans se certitudinaliter
et experimentaliter videre quamuis non igno
ret se habuisse in sompnijs visiones valde vicī
nas et similes sue vigilie adeo q̄ sompnum suū
narratē sōpnīado q̄nq; videat. Quāuis dicat Se
neca eē vigilātis sōpnū narratē. Scit similiter
hō spūalis in vigilia vere lucis dīne pot⁹ vidē
se dīna q̄ iub; vere sēire adorare et sape quare
q̄ vigilat. Potest n̄lomin⁹ recogitaē ex se vel
alijs q̄ nōnūq̄ hō ponit i quodā sōpnio natuā
lis cōgōis aut dyabolice illusiōis q̄ dū sic se h;
et qdāmodo dormit ad dīna putatē pot̄ q̄ vigilet
ad ea. Sicq; falli vidit hęc btūs **Gregori⁹** asse
rens spūs pphetarū nō semp esse in ptāte vel in
distincta cōgnōe pphetarū p bās hęc p nathan
q̄ ad dauid cogitantē edificatē domū deo r̄ndit

Omne quod est in corde tuo vade et fac. quoniam do-
minus tecum est. Cuius contrarium ipsa nocte re-
uelavit ei deus probare spiritus si ex deo sunt ex
primo modo qui magis est ad propositum. videlicet
per scripturam sacram et per bonos eruditos in eodem
quia vere per se viventibus quale iudicium nisi
perversum et illusorium reportare sperabimus. Con-
tingit multis et sufficienter quantum ad presentem
spectat materiam et ad communem statum viatorum
Qua super te nedum unum et ab uno. sed plu-
res a diversis tractatus compositos invenimus
quos nunc manualiter habere fas esset et dili-
genter inspicere. dum in hoc sacro concilio que-
ritur tractari de Canonizatione sanctorum. et ex-
aminatione doctrinarum suarum. presertim unius
que. Brigida nominatur assueta visionibus quas
nedum ab angelis. sed a christo. et maria. agnete
et ceteris sanctis familiaritate iunctis sicut spiritus
fusus ad sponsam loquitur. se asserit divinitus susce-
pisse. Est autem utrobique vel in approbatione vel
in reprobatione periculum. Approbatione enim falsas
aut illusorias aut friuolas visiones pro veris
et solidis revelationibus. quid indignum? quid alie-
num ab hoc sacro concilio. Reprobatione vero nunc
eas que multipharie multisque modis per diver-
sas nationes probate dicuntur. non proinde
scandalorum in christiana religione et devotione

populorum formidatio. **V**eni q; in ipso etiam si
lento et dissimulacione ex quo res in medium
posita est non nichil esse discriminis pertimes
cimus. inuenire vero medium aliquod vlt expe
diens inter hec extrema laudabile quid sic an
affectabile sit nec dum satis certimus explora
tum. **N**ota q; idoneus probator spirituum est
doctus et expertus. probare spiritus per modum
artis et doctrine sicut tota deinceps versabitur
intentio nemo perfecte potest per solam sacre
scripture erudicionem qui non etiam expertus
sit in semetipso variam affectionum spiritualium
pugnam tanquam ascenderit nunc in celos nunc
descenderit in abissos. et viderit mirabilia dei in
profundo. **N**am qui nauigant mare hoc mysticum
diuersarum affectionum quasi collidencium se
fluctuum enarrant mirabilia eius. **I**neptus autem ta
lium quod nouit eorum. **H**ic autem est quartus modus probandi
omnis spirituum. **C**eterum puto dicitur inter homines quos lo
quimur unum theologum. **A**lium de prelatum tale esse
quod est inter presbiterum in arte medicine et inter expertum
seu presbiterum in eadem que duo posse ueniunt in eodem
nullus dubitauit. **S**ic fit et fieri potest domino propicio ut
idem sit in scripturis sacris eruditus qui simul
in de prelatu eruditione probatur est hunc vero tale
vult hanc matela presbiteri sic alias scripserit dum de
tractatu quod spiritualium nuptiarum primo fiet inueni

Probare vero spiritus isto modo doctrinaliē dū
querimus in aliquibz psonis quaz corda neq;
videre neq; scrutari datur oportet ut ab operi
bus signa sumamus dicente cristo . **A** fructibz
eorum cognoscetis eos . fallit tamen vnū signū
vel pauca si non in vnum plura eglobauerim?
Ita enim tradit **Tullius** . ita **Boetius** . ita **Aris** .
in cōiecturali causa faciendū . **S**ed quoniam in
finita est quādam huiusmodi signorū confusio
coartemus ad pauōra . a dicamus sub hoc me
tro **Tu** quis quid quāē cui qualitē vnde reqre
Quis est cui fiat reuelatio . quid ipsa cōtinet et
loquitur . **Quare** fieri dicitur . **Cui** pro concilio
deregitur . qualiter venire et **Vnde** venire repit
Probatio spiritūū dū queritur fieri . cōsideretur
in p̄mis . psona suscipiens visiones . si sit boni et
discreti iudicij rationis naturalis . quia lesio ce
rebro . turbaturq; iudiciū racōnis . **S**i lesus fan
tasias paciatur . non magnope querēdum ē a
quo spū veniant melancolice illusorieq; visio
nes . ut patet in freneticis in egrotis varijs q̄
vigilantes se talia videre putant audire gusta
re ac qualia somniantes paciūtur . **H**abet pre
terea quelibet passio . pfundata suam lesionem
suam etatem suū ut . **O**rigenes loquitur demo
niū . **P**atet in philocaptis . in zelotibus a iracū
dis . **I**n inuidis a auaris . **V**nde poeta . **A**n qui

amant sibi sompnia fingunt interrogationes
Queratur ergo si persona sit nouicia i zelo fidei
quia nouicius feruor cito fallitur si caruerit re
gente. Presertim in adolescentibus & feminis.
quarum est ardor nimis auidus vari⁹ effrenis
ideoq; suspectus. Rurhus plurimum refert attē
dere qualis sit & fuerit persona qualiter erudita
quibus assueta. quibus delectata in quibus con
uersata. Si diues v^l egena. In prima superbiā
secretamq; voluptatem. In altera fictionē time
bimus. hoc super omnia cōuenit conseruare ne
lateat interior supbia spiritualis quam **Bernh.**
vere nominat sūtīle malum quoniam & hec de
humiliacōne sua nascitur de sordibus et cālicio
de ieiunijs & de virginitate ymo & de sua morte
suoq; contrario trahit originem. Quid igitur
erit tutum a superbia. Cum nec ipa virtus tuta
sit ab ea. Nota superbiam esse in intellectu & vo
luntate. Est autem superbia quedam in intellec
tu dum non vult subicā alieno iudicō. sed innū
tur proprio. quedam in voluntate dum tēnūt
obedire & hec citius deprehenditur. Ideoq; faci
lius corrigitur q̄ prima qualitas visionū. Pro
baō spūū respicit nedū psonā q̄ visiones patit
s̄ visionū q̄litates. Si vera sint oia etiam vsq;
ad mimā ppositōz. qm̄ i spū veritatis falsitas nō
ē i spū autē mēdaciū nulle qm̄q; sūt veritates apte

ut in vnica latentū falsitate decipiat hac ratioē
prohibuerunt a testimonio veritatis quā fate
bantur cristus demoniacos. ⁊ paulus p̄bitomis
sas. **S**i preterea sit in visionibus sapiētia que
sursum ē cū suis titulis. quos **J**acobꝫ enumerat
pr̄mo inquit pudica est. deinde pacifica. modesta.
suasibilis bonis cōsentiens plena misericor
dia ⁊ fructibus bonis iudicans sine simulatione
Si rursus excedant hęc visiones cōmunē intelli
gendi modum vel in scriptura sacra positū vel
in ratioē naturali vel morali collocatū. quod si
non videretur illud ascribi frustra reuelationi
quod in scriptura sua semel locutus est deus si
cut **J**ob loquitur. idip̄m non repetit. **O**nerosū
quippe esset ne dicamus vanū visiones sup̄ vi
siones in immensū multiplicatas debere recipere
tanq̄ ab ore dei prolatas. **A**c deinde certissi
ma fide credendas. **S**icqꝫ demū nostra fides nr̄a
qꝫ religio. quam deus teste **A**ugustino voluit
sub paucissimis cōtineri articulis redderet pl̄
absqꝫ vlla cōparatione quā lex vetus onerosa
Hinc dare memorie mḡr henticus de bassia con
primendam esse tot hominū. **C**anonisacōnem
scripsit. **H**inc alia ratio fumitur. qm̄ omisso di
uinaz scripturarū studio. magna pars cristia
norum ad has visiones ideo placetiores quia
receptiores auerteret oculos ⁊ aures pruriētes

ficut necessaria nescirent. quia iuxta Seneca ver-
bum superuacua didicissent. Sicut oportet in
omni reuelatione Moyses a Helyas hoc est se-
cundum venerabilem Richardum testimonia
legis a prophetarum per totum. Alioquin suspecta
est. et inde fit perspicuum quod necessarii sunt theo-
logi in canoꝝ acōmbus sanctorum a examina-
tione doctrinarum. Probatio spirituum requirit
ut persona visiones habeat cui huiusmodi recitatur
habeat se prudenter a cautissime. Prefertim
in principio consideret acriter quare mouetur
hec persona secretum suum pandere super quo
fiet alia consideratio. Caue ergo quisquis eris
auditor aut consultor ut non applaudas tali per-
sone non obinde laudes eam non miris quasi sanc-
tam dignamque reuelationibus atque miraculis obfiste-
potius increpa dure spone eam cuius sic exaltatum
est cor a elati sunt oculi ut ambulet in magnis a mi-
rabilibus super se. ut digna sibi videat quam non humano
alioꝝ more operetur salutem suam per doctrinam scilicet scriptu-
rarum a sanctorum cum dictamine romanis naturaliter non conciliant
hinc presumat a putet nedum ab angelis. sed a deo
nedum semel in necessitatibus. sed pene ingiter
velut in quotidianis colloquutionibus. Talem
amoue non sublime sapere. sed sapere ad sobrietatem quam
uicissime apta quam dixit. Superbia metur illudi et
eo digni quo instat pharaei latentem herentemque

omnibus superbiam sicut nec phisicis fabrilem ca-
lorem superbus attendit. **Q**uid enim facilius q̄
se vilissimū peccatorem dicere. sed veraciter sim-
pliciterq; ita sentire ex intimis. hoc diuini muē-
ris est non humani solius exercicij enarrantur
exempla sanctorum patrum quā curiositatē hu-
iusmodi visionum vel miraculorum p̄nciosissi-
mam fallacissimāq; refugerūt. **A** qua se augus-
tinus literatum in suis cōfessj gloriatur in dño
quam preterea dñs Bonauentura abhorrēdam
nimis esse determinat totoq; conatu repellendā
Nunc orationibus nunc increpacōib; seu fla-
gellationibus pprie mentis a corporis. exēplo
illius qui ut temptatione carēt superbie ques-
iuit et obtinuit a dño. ut p̄ tres mēses demonia
ea veraretur obsessione. **A**lter sanctorum p̄m-
dum sibi demon transfiguratus in xp̄m diceret
Ego sum cristus p̄sonaliter te visitans. q̄ dig-
nus es. confestim clausit oculos vtraq; manu
verberans. nolo hic cristum videre satis est ip-
sum in gloria si videro. moxq; disparuūt. **A**lter
sub alijs verbis simlē in huiusmodi illusionē
seruauit huilitatē. **V**ide inquit ad quē missus
sis. **E**go certe talis non sum qui dignus sū hic
videre cristum. **A**lter quia nolebat intrare tē-
plum. dicens sibi satis esse q̄ oculis corporeis as-
pexisset cristum colligauerunt catenis soluere

Ieunium caribus vesti . vinumq; bitere com-
pulerunt . Sicq; timore compresso sanatus est
Opponet forsitan aliquis ex apostolo intente .
Nolite inquit spiritum extinguere . **S**i sit ergo
visio vere a spiritu sancto que nichilominus re-
pellitur quid hoc est . nisi spiritui sancto existere
suamq; nascentem gratiam suffocare . **S**ed pro-
fecto spiritus sanctus qui se dat humilibus neq;
q̄ ex humiliacōne quam prediximus se subtra-
het . intrabit potius exaltabit et in beneplacito
suo deducet victor super excelsa animam hanc
in oculis suis vilem . ⁊ absq; vlla ruga fictionis
humilem . ⁊ simplicem . **P**orro dici non potest
quantum hec curiositas vel cognoscendi futu-
ra et occulta vel miracula videndi vel faciendi
fefellit plurimos et a vera religione frequenter
auertit . **H**inc superstitiones in populis q; re-
ligionem inficiunt christianam dum sicut olim
iudei sola signa querunt dum ymaginibus ex-
hibent latrie cultum . **D**um insuper hominibus
nec dum canonisatis scripturis quoq; non au-
tenticiis plus q̄ sanctis v̄ euāgelio fidem pres-
tant . **P**robacō spirituum considerat causam
quare fieri dicuntur visiones . presertim quo
fine nedum proximo nedum aperto . s; occul-
to et longinquo . **P**otest itaq; finis proximus
appare bon⁹ ⁊ salub⁹ ⁊ deuot⁹ ad edificacōne

aliorum qui tandem prolabetur in multiplex scā
dalum. Dū vel non respondebūt vltima primis
vel aliud falsum fidumq; depretendetur in pso
nis fuisse tam repute sanctitatis deuotionis
q; docuit hec etas nostra de predicacōib; dñoz
Johannis de varemis a Jo. hust. a similiū. Rur
fus dum aliquīd fieri potest p humanam indus
triam fit hoc in vita fit hoc in doctēma. quāē ne
cesse est vel querere vel expectare diuinā celit?
allocutionem. Hoc nempe temptationi dei quā
honoratiōi apparet similius. Ceterū finis at
tendendus est. quare fit communicatio taliū vi
sionum a quali persone. Vtrū ad ostensionē
vel ad necessitatem. Vtrum ad dandum vel rē
piedū cōsiliū. Vtrū fiat ex pto vel in experto
taliū. q; si videatur hec persona querere tan
tūmodo cōsiliū ne fallatur. videndum est si
paratam se monstrat obedire cōsilio. Alioquin
iam de curatione vix spes erit. qm̄ talis ut dicit
Johannes climacus. non iam eget demone tēp
tante se quia factus est sibi demon. Obiectio at
vero dicit aliquis hec idcirco psona non credit
alieno iudicio. quia de suo terra est per reuela
tionem intīmā et secretam. sed pfecto non est
diuisionis deus ut vni timentī se reuelet vnum
a p alterū similiter timentem eum dicat vnū
cōtrariū. Itaq; si visio ex deo ē non dissipabiē

in humiliantes se sub alieno iudicio propter
deum sed vigorabitur amplius et vincet. Quo
circa tradimus pro cautela quod in huiusmodi vi
sionibus nedum suspensum teneatur iudicium
exemplo beati Ambrosij et Luciani presbiteri.
Sed dicatur reuerenter cum petro Eri a me dñe
• quia peccator sum quia vilis sum. quia visionibus
tuis indignus sum quas hic neque quero nec ac
cepto sed repello sit i alio non in hoc seculo visio
tua tota merces mea dñe deus. Et sufficiat quod
ad me de visionibus tuis in hac vita quod de su
periorum meorum monitionibus. mitte potius
obsecro alium quem missurus es. et a me meus
spiritus humili tegat obscuroque loco. Altera
potest addi super huiusmodi visionibus capiendis
cautela qualem de sompniis tradidit vnus dicens
Si monitiones aliquae bene inquit fieri videantur
in sompniis. vel ex persona defunctorum vel
aliunde recipiantur quasi sompnia non penitus
abiciendo. neque eis ex aduerso velut autenticis
vel diuinis adherendo recogitentur potius tan
quam rememorationes aliquae ad faciendum bona
vel mala declinandum iuxta sompniatorum qualitate
Probatio spirituum ostendat qualiter et quomodo
persona que visio es se habere dicit ouersat. an in secre
to vel in publico. an in vita actiua. vel contemplatiua. an
in deuotione nua que nota affert in vestimentis et ceteris

Aut si cōmunem habet cōuersationem accōmo
datam hīs quibus uenit. **N**oc præcipue con
siderare necesse est si sit mulier. qualiter cū suis
cōfessoribus cōuersatur et instructoribus. si col
locutionibus intendit cōtinuis sub obtētu nūc
crebre cōfessionis nunc prolixæ narrationis vi
sionū suarum nūc alterius cuiuslibet cōfabula
tionis. **E**xptis credite nominatim **Augus.** et dñō
Bonauentura **V**ix est altera pestis vel efficacior
ad nocendū vel insanabilior. que si nichil ha
beret aliud detmenti nisi t̄p̄is præcōsi latissimā
hanc consumptionem habūde. dyabolo satis
esset. **H**abet aliud scitote insanabilem alias in
faciabilem. **V**idendi loquendiq; ut interim de
tadu silentiū sit pruriginem. **E**uenitq; illud de
didone apud poetam herent infixi pectore vult?
verbaq; nec placidā dat membris cura quietē
Cum tamen in pace sit dei locus. nullus id cō
mirabitur si tales ad fabulas auerſi auertuntē
a veritate. **S**i preterea mulieres hæc curiose agē
tes sunt quales notat **Aplūs.** semp discentes
et nunq̄ ad sciētiā veritatis prouementes.
Vbi autem non ē veritas sit falsitas et vanitas
necesse est. **N**ota vnde spiritus veniat. **P**roba
tio spiritū cōsiderat vnde spūs veniat aut quo
vadat. **I**taq; **Bern.** testatur hoc in se nūq̄ sciri
datū esse. qui tamen exptum se pluries asserit

humiliter spiritus sancti praesentiam ex intimo
motu cordis siue mentis mirabitur non fortasse
aliquis quo pacto persona status inferioris .
Dicat se frequenter agnoscere . **V**nde spiritus
veniat . praesertim cum dixerit christus nicodemus
vocem eius inquit audis et nescis unde veniat
aut quo vadat . **D**istinctio spirituum . **Q**uid por
ro quod in spiritibus diuersis multa inspirationibus
inuenitur similitudo . Est enim spiritus deus . spiritus
angelus bonus . spiritus angelus malus . spiritus
humanus tam rationalis quam animalis . **P**otest
autem similis visio spirari per quemlibet hunc
spiritum suo modo longe quod tamen diuerso . sed
nec diuersitatem facilliter percipi . que similitu
do non scitur apud inexpertos talium . qui neque
per se ipsos ex acutiae ingenii neque philosophi
cis disciplinis neque per aliorum traditionem sci
unt talia distinguere . **C**erte nec mirandum cum
paucissimos inueniamus . qui plene sciant se cer
nere cogitationes et affectiones siue rationalis
anime ut rationalis est ab illis que sunt anima
les . **V**idelicet in sensu communi vel organo fan
tasie . **Q**uem inuenies precor ex timentibus deum
peccataque fugientibus qui semper et in omnibus ad li
quidum prospiciat dum temptationes viget si se
eorum sit tamen modo in ymaginatione vel praesens in
ratione adeo non facile est discernere se sum a sensu

parto plus
depias pe
indus v
mentem fi
vel a p
sus p
Cuius se
dum in q
tatis a
erat q
De hinc
Et ex
Dee mte
con ad h
occalione
haterites v
libro vito
topis dattu

Exep
Magi

quanto plus habet difficultatis probatio qua
duplicis prenominati spūs. Dum videlicet in
stinctus vnus vel inspiratio vehemens tangit
mentem si sit a deo vel ab angelo bono vel malo
vel a proprio spiritu humano. Cuius rursus sen-
sus portio duplex. superior et inferior ascripta ē
Cuius sentire diuisionem perfecte dat illud ver-
bum dei quod pertingit vsq; ad diuisionem spi-
ritus et anime. qualem in se diuisionem passa
erat q̄ exclamauit Magnificat anima mea dñm
De hinc se cernens spiritū ab anima subiunxit
Et exultauit spiritus meus in deo salutari meo
Hec interim sub compendio cursim nota sint q̄
ten⁹ ad singularia descendēdū erit facilius hac
occasione data sapientiores diiudicent p̄uasū
habentes viuere hominem. cui⁹ nomen sit in
libro vite. cui pluries et in plurib; p̄sonis hui⁹
tpis datū ē experiri et praticare oīa q̄ deā sūt.

Explicit tractatus de p̄bacoē spirituum vñ
Mḡi Johannis Gerson.

Incipit tractatus de eruditione confessorum Magistri
Johannis Gerson. Cancellarii parisiensis.

Si virtus quā assuefactio gignit
certius quā ars operis. nō nichil tamē
preest artis tēdicō apud eos quō non
dū pfecti sūt in virtute. hoc in arte
quōlibet pspiciū est. Et quā ars arcū ē regimen
aiar pferū in confessoribz audiēdis. **S**tudiu quōsdā
gñales confidētiōes tradē breuē et distīctē. quōs
eē picias experientia docente cognouit. **I**nduxit
hoc agē me nō mediocriter. quod paucos hactenus
repi quō pfecte vnquā et integre confessi fuerūt. causa
exīte in multis vlt negligētia vlt ingrātia confessorz

Prima confidētiō pvideat ante omnia confessor
purus eē quō purgādis aiabus inuigilat. **S**pē
quoq; sui laboris et proficiēdi circa alios. nō
in propria. s; diuina virtute reponat. **M**emine
rit iugiter. quoniam neq; quō plātat neq; quō rigat
est aliquid. sed qui incrementum dat cristus.
Et quod nisi spiritus sanctus cordi assit audientis
inuanum laborat lingua loquentis. **O**ret igit
crebro prout sapiens de corporali medico con
sultat. quatenus dirigatur opus suum a deo ut
eiusdem virtute roboretur et crescat. **S**ecun
da colloctet se confessor in arte seu speculo rati
onis abstrahens semetipsum quantum potuerit

ab homine exteriori tam in se q̄ in alijs ut spū
ambulet et non carne. ne forte ille d̄ formis cor
porum fiat ipse laqueus pditionis sibi ipi totus
in animaz prospicienda qualitate spiritualiter
inūgilet. non attendēs discretionem sexuū vel
formatum. **A**lio quā quid ei proderit si vniuer
sum mundum lucretur. anime vero sue detmē
tum paciatur. **T**ercia cōpleat erga quemlib;
sibi confitentem sollicitū confessoris officium n̄
precipitanter aut in solo transcurfu volans sed
moxositate pūgili. omnia plene examinans di
iudicansq;. memorie quoq; confitentis que di
cenda imponenda et fuerint. ea diligentē repeti
tione reponēs infigat. **Q**uipe eligibilis ē pau
cos audire complete q̄ multos impfecte. cum cō
scientiarum scrupulis non tā expedire q̄ impe
ditos plerumq; relinquere. imitetur in hoc deū
cuius pfecta sunt opera. **M**allem namq; si cura
tus essem multoz differre cōfessiones post pa
scha. etiam ubi quidaz non redirent q̄ q; cecos
cecos seducerem dum p vere absolutis ipsi nō
recte absoluti se gererent. **Q**uarta oñdat cō
fessor in operibus nichil in confess; querere nisi
salutem animarum suarum et solutionem liberā
a laqueis peccatoꝝ. ita nichil questus redolens
gratis. accepit. gratis det nichil ad mūdānam
ostendat graciā. pauperib; eque sicut diuitib;

se tradat et offerat turpibus et pulchris inde
tis ut doctis. nisi forte pro quanto maior inde
fructus honoris; deici speraretur. proderit supra
modum haec sinceritas recte intentionis magnis
aliquis spiritualis fieri. eo etiam populi corda
virtuosius ad se trahit. **¶ Quinta** expedit ut con-
fessor zelans animas obtineat a prelato subdi-
torum suam in casibus reservatis potestatem seu
relaxationem. praecipue ubi sint casus publici et
scandalosi. **R**eperiuntur itaque paucissimi qui non
inciderunt in aliquem talium casuum qui omni-
ter reservantur. **S**cientes vero ipsi confessi seip-
sos non debere remitti deinceps ad alterum libe-
tius et citius omnia detegunt. **C**onfessor etiam
similiter eos presumit liberius interrogare de
singulis plenius quoque sanare simul et semel ipsos
absolviendo confidit. **¶ Sexta** sciat confessor omnia
peccatorum genera et species tanquam medicus do-
ctissimus spiritualium egritudinum. **P**reterea qualiter homines
diversorum statuum et valetudinis officiorum peccare possunt
nullatenus ignoscit. **E**t quae ad haec cognoscenda
facti sunt tractatuli. **A**ttamen aliquid sunt que non
tuto committuntur scripto aut verbo publico pro-
ferendum quoddam scandalum. sed ea secrete discant
ipsi quorum interest hoc non nescire sic medicos morbo-
rum valetates ouit non ignorare. **A**litter namque quo
pacto sibi confessos prudenter ac diligenter interrogabit

Instruetq; confessor ad suoz rememorationem
criminū hoc maxime est in peccatis carnis extē
ordinarijs qualia exptum est vix vmq; dici in
cōfessione a culpabilibus in eis nisi cautissima
arte premoneantur. interrogentur capiāturq;
St certe necesse est. ut confessor habeat artem
hanc obsecrandi alias in cantandi spiritualē
ad educendū colubrum talē pestiferū tortuosū
et virulentum ab anima ipsius. aut ipsa sine du
bio picitabitur. et ut crebrius etno morietur.
Nec reputo audiendos in hac re eos qui nichil
interrogandum aut inquērendum esse dicunt
a confess; presertim cum hoc ipsum velint req̄
rantq; cōfessi. **A**lioquin non satis cōsultur ve
recundie ignorantie. et fragilitati peccantiū. nec
impletur illud scripture. **A**lter alterius onera
portate et similia. **S**eptima cōiecturet confessor
post interrogaciones quasdam pambulas sup
etate statu. cōdicōne studio vel officio confessi
Vtrū ipse verecundus sit et nimio pudore detēt?
quia forte puer est vel femina vel exilis oplexio
nis. **A**puđ tales p̄ ceteris p̄suadendum est pri
mitus et figendum in animo quēadmodū con
fessio secretissima est. et omiscienti deo magis q̄
peccata sua. sed ad euitandū et absoluendū et
homī fit. non ad reuelandū aut accusādū quis
p̄petuo quietandū. **M**allem confessorem mori

q̄ aliquid dicendorum detegere. Tollat igitur
omnem talem suspicionem nec reformident q̄
propter etiam dicenda cōfessor sit eos postmo-
dum habiturus odio aut contempturus. aut
accusaturus ymmo tenerius eos diliget sicut
filios carissimos a q̄ sue fidei se totos commiserūt
¶ Octava laboret confessor presertim erga iu-
venes a puulos habere confessionem eorū gene-
talem quia vix aut nunq̄ integre confitentur
nisi forsan predocti a tali confessore qualem de-
scribimus quoniam etiam illud esse vtile apud
granduos rurales a simplices a feminas. qd̄
si non possunt leuiter induci ad hoc poterunt ab
eis fieri interrogationes tales. **¶** Vtrum facta ē
talis conscientia de talibus peccatis a de talibus
a de tali etate a de societatibus talibus. **¶** Et secu-
dum responsiones poterit animaduertere pru-
dens confessor si plena fuerit talis confessio. **¶** Et
si non tunc inducatur eam perficere. **¶** Non a p̄-
caueat hūmope confessor ne sit austerus ab im-
tio tristis a rigidus mox enim claudetur os obsti-
nati peccatoris primo sit affabilitas locutio etiā
aliqui si itares erigat super non peccatis quo-
usq; familiaritas q̄dam extracta sit. de hinc ostē-
dat quāte imq̄tatis est a ypocritis pessime qd̄ q̄
velle celare i confessione corā deo a queāmodū hoc
agē ē seipm turpiter fallē eē quoq; meli⁹ dicat

si non confessus abscedere velit q̄ fingere cōfessi
onem impetrā. ¶ Decima querat sacerdos a cō
fitentibus. nōne velint expurgari penitus ab oī
suo crimine. Et q̄ nisi hoc velint. fas habet rece
dendi ne tempus incassum ymo noxie detineāt
si volunt. debent iuare se a hoc melius a celeriq̄
fieri nequit q̄ q̄ ad interrogata veritatem ple
nam responderint. Si vero deprehendūtur velle
mentiri a se celare ut sepe fit. per discretū cōfesso
rem coarguantur vehementer et acriter et con
pellantur remiam statim querere sup hmoi mē
datio. quod postq̄ fecerunt. rursus blande et
leuiter moneantur nichil deinceps mētiri aut ce
lare. Si vero bis aut ter rursus mentiri fuerint
poterunt remitti a differri vsq; ad tēpus alterū
in iungendo ut melius sibi p̄uideant. sepe fit ut
in altera confessione libentius aperiant omia
dum putāt mēdatia priora magis imputanda
eis in inaduertentiā q̄ in maliciam. ¶ Undeci
ma applaudat confessor dicentibus veritatem
super delictis suis. q̄ to magis enormissima et ab
hominanda videbuntur. Collaudentur de veri
tate de religione de timore dei de zelo p̄pter salutē
de confidentia ad sacerdotem et cōsimilibus. Et
q̄ audacter pergāt ad alia nil hesitantes. fit ali
quā non inutilis questio. si fuerint alias de tali
bus confessi. Et si non. qualiter inde āpli? nūc

loqui debeant a deo gratias agere qui talem tri-
buit voluntatem a oportunitatem. Conuenit
quoq; ut per confessorem gratias presentialiter
agere moneantur. postmodū tendant ad alia
Duodecima iubeat confessor ne confessi crimi-
na detegant aliorum nominando eos vel signis
certis notificando. nisi forte peccata talia sint. q̄
nullomodo aliter possunt aperiri. ut si sororem
unicam frater male cognouerit. Aut vir vxorē
non sit preterea curiosus in inquirendo particu-
res circumstantias peccatorum que non multū
augent vel variant grauitatem in eis. quoniā
nasceretur inde aliqui vel temptatio periculosa
vel turpitudinis nimia. aut suspitio retardatiua cō-
fundi. Nichilominus vtile iudicamus pro se-
nacione consciarum illoꝝ qui cōfiterent quia for-
te postmodū grauiorib; vegetetur stimulus q̄si
non bene integre peccata sua confessi fuissent
ut plenius explicent omnia q̄tum a quousq; iu-
dicauerit cōfessor expedire. **T**ercia decima
aggrauet et reprehendat acriter ipse confes-
sor peccata enormia postq̄ ista plene congno-
uerit a ostendat quanta punitione peccator cō-
fingē possit ad uegādum iā cōfessa sic pluries fie-
ri reptū ē etiā post cōfessione; opletā p̄us idcirco
habeatur certissima explicatio peccatorum. De
in q; quicquid in confessione dixerit sacerdos

fit ipse semp in fine mansuetus atq; benignus
infundens oleum consolationis et cōpassionis a
bone spei. **P**otest insup aliquando dicere confes
sor ex quo talia a talia cōfessus es. que sūt gūf
sima. noli deinceps celare aliud. s; omnia dic ut
te simul expedias. **D**ecimaquarta. confessor
in inquisitione peccatorum a specialiter peccati
carnalis quod a multis cum sūma difficultate
potest extorqueri. **P**rimo pedentim a a gene
ralioribus incipiat a que nullam aut paucam
videntur includere culpam. quia si peccator vult
mentiri aut fugere. sepe deprehenditur p talia
que naturaliter accidunt omnibus aut rarissime
reperitur oppositum. qualia si statim neget. stat
eum timere dicere grandiora. **H**oc modo noui
plures fuisse deprehensos. qui interroganti ne
gabant se vnq; passiones membri pudendi ha
buisse calefactionem. vel prurimum vel erectionē
qualemq; vel temptationem. vel cogitacōez
malam de quacunq; muliere. **E**t dum conuicti
fuerant de hoc mendatio. querebat nōne illud
erat turpe sic dimittere. quid agebas tu et sepe
respondebant illud quod queritur credentes ex
modo loquendi cōfessorum q; illud non impu
retur ad culpam sed ad laudē. **D**ecimaquinta
sciat cōfessor generalitates istas esse a similes
fuisi vnq; tpe quo cōgnosti te in societatibus

famuloꝝum aut socioꝝum ⁊ ſpecialiter in lecto
ſi ſic audiſti vnq̃ malum ut ſepe ſit loqui tibi de
impudicia ⁊ mulieribus ſi ſic loquebaris tu ſi
militer ⁊ ſi mala deſiderabas. ſi ſic vtrum volue
rit vnq̃ alter q̃ tangeres eum inhoneſte vel ip̃e
te. ſi ſic proceſſus fiat vlterior ſub velamine tali
q̃ intelligat. an commiſſa fuerit ibidē mollicies
ſiue pollutio. **Et hoc peccatum bene committitur**
etiā ante pubertatis annos ymmo ſemper im
putatur in vigilia dum complete tranſit delec
tatio. ¶ **Decimaſexta poterit confeſſor dum in**
honeſte loquendum erit dicē. amice non cures
ſi loquor turpiter quoniam oportet omnia in cō
feſſione dicere longe aliter dicerem aut certe file
rem extra confeſſionem. **Et dicantur talia ſatis**
conſtanter ⁊ quaſi preſtanter. aut q̃ non repu
tantur ita grauiā nec aſpiciatur fixe vultus pec
catoris. ſed diuertat cōfeſſor vultum quaſi nō
curans aut fere narrans fabulam dicendo ſic.
Ego bene video tu feciſti ſic ⁊ ſic oſequēter ergo
dic totum in nomine dñi. **Ego tibi indulgeo ſi**
non aliter feceris. **Et ſi diceres omnia mala mū**
di non inde pius haberes dic audacter ymmo
⁊ queri poterit. ſi velit ut ſuper omnibus dilige
ter interrogetur. ſi ſic ſub inferatur q̃ ergo di
cat in oībus veritatē. ¶ **Decimaſeptima. Acci**
dit aliquñ lic; ſit raiſſimū ſic apud circūſpectum

et prouidum cōfessorem q̄ aperiuntur quedā
spēs peccatorum carnis. aut quedam circumstā
cie tales. quarum peccator non est cōsciū aut
culpabilis. Et hinc forte scandalizabit vel doce
bitur deinceps agere similia. licet p̄ certo nō vi
deamus ita esse timēdum. quēadmodū aliqui
eradunt. nec tantūdem q̄ propter hoc debeat
obmitū diligens inquisitio peccatorum. v̄tinam
mala a pueris et alijs tam diligēnt cōfiterentur
q̄ sc̄iuntur et aguntur ab eis. nec inquirēda eē
indicam⁹ quasi nesciant. Sed quia forte ea nō
tam grauiā esse credunt q̄tum sunt apud deum
aut q̄ aliter nolūt manifestare ea. Attamē in
hoc casu delect cū sūma detestacōne peccatū tale
damnari. quasi non caderet etiam in hominem
tale aliquid agere. Sed q̄ illud dicebatur ad
experiendū discrecōnem peccatorum. An sciat
distingere inter ea que fecisset et non fecisset.
Sunt enim quidā male respōdentes affirmatiue
sc̄z ad omnia que confessor interroga. **D**eci
ma octaua p̄gat confessor ut diximus a genera
lioribus ad specialiora. a min⁹ turpibus ad tur
piora et quasi a causis ḡn'alibus ad effect⁹ cāz
speciales. ut habito q̄ aliquis conatus fuerit se
aut aliū sociū luxuriose attractaē. queraē q̄ diu
et q̄ sepe et cū quot accidit. et a quanto tpe in tō
vita. Et si aliqui erant de suo genere et finaliter

in qua pte corporis completa est libido sua vel
alterius. Demum ad alteram huiusmodi peccati
speciem peiorem successiue poterit inquisitio per
transire. ¶ Decimanona congruit prout exper
tus sum qd puuli & adolescentes masculi prius in
terrogenter modo dicto de cohabitacōe socioꝝ
& famulorum tanq̄ de hijs que prima facie mi
nus horrent quia minus insolita sūt. Postmo
dum queratur de cohabitacōe mulierum. Et
primo si vnq̄ in etate quinq; vel sex annorum
vel eo circa iacuerunt cum ancillis sicut mos est
puerorum. Consequenter hortanda sunt non
solum de ancillis sed & in genere proximo ad
qualia nō descenditur nisi quasi subito & a latē
dicendo sine mutacōe vultus. O bone video
tu similiter fecisti cum talibus et talibus. Et si
sic ut heu sepe fit. p̄sus q̄ de articuletur aliquid
amplius fiat practica consideracōis vnde cime
precedentis de collaudādo peccatorem dū peccm
apperuit. Postmodum suadeatur pro bono suo
velle dicē circūstātijs om̄s in pticulari sicut de ā
cillis p̄dixit ostendēdo qd pudor ille ad m̄gnū me
ritū sibi cedz futurāq; opabit̄ cōscie t̄nq̄llitatē. Ex
quo nunq̄ alteri deinceps reuelare cōpelleretur.
¶ Estimo autē qd femis ouerso ordie faciēde sūt in
rogacōes p̄sus sez de cohitacōe mutua secum.
Postmodū cū vis ā puul s̄ expieaz tōlē nō hēo

Vicesima reprehēdet forte aliq̄s audaciā hāc
confessor̄ . qui talia presumant apire . que vix
certe credibilia sunt . ⁊ fere incogitabilia . nisi ab
expertis aut aliūde doctis . **S**entiāt alius quod
voluerit . ego corā deo testor me plures talibus
remedijs induxisse ad cōfessionem . q̄ fatebant̄
nūq̄ etiā in articulo mortis fuisse talia diducos
cuiūq; laudabant tamē deum totis visceribus
grācias agētes . q̄ ita se apperuerant quidam ⁊
paucissimi reticere volebant aliqui . **S**ed tandem
redierunt fatentes illusionem esse demonis q̄
claudere os semel apertum . rursus satagebat .
Aliquādo iam cōfessi ppter obmissionem hui⁹
interrogacōnis . rursus ad cōfitendum inducti
aptum michi fecerunt iudiciū . q̄ necessaria sit
hui⁹smōi inquisitō . **V**icesima prima iudica
bit aliquis se talia vel nescire vel nolle inquire
quā forte est ut cyurgicus timidus ⁊ ierptus
pallefcens aut spasmus patiens i aspectu fedoz
diorūq; vulnerū . **F**atebor cautelam esse neces
sariam ⁊ nō leuē debere fieri descensū ad illa ab
hominanda . nisi confessata pcedentia videantur
velut inferre talem cōdusionem . **Q**uod si quis
nesciat vti cautela tali dimittat cōsulo . ne et sibi
noceat ⁊ peccatorem si semel negauerit neq; de
prehenhs fuerit scandalizet ⁊ vix i futurz diuici
queat . quale vero debeat vniuersale remediū

tradi apud omnes. nodnum scio quoniam pre
dicationes generales non sufficere satis puto
In hac tamen interim sim sententia q̄ tales ca
sus secreti p̄ puulis quatuordecim annorum et
infra. a pro mulieribus neq̄q̄ reservari debent
Alioqn̄ nō video qm̄ multi ex hoc defectu confessio
nis integre pditi sunt. **A**d nullōs vere amplius
q̄ ad platos spectat remediū etiam damnans si
claudat regnū celoz. aut p̄ negligēciam. aut p̄
hm̄oi rigidiorē observacōz occultoz. **V**icē si
masecunda videretur saltem expediēs q̄ in q̄li
bet cura nōbili cuāctus si discret⁹ esset. aut aliis
loco sui vicini⁹ aut coadiutor ordinaretur quasi
penitenciaris in talibus a circa tales. esset in
super diligens audire confessiones paruulorū
iuuenum quocunq; tpe vellet si vacare posset
euocando nunc vnū nūc alium qz p̄fecte etatis
homines ad hoc forte non possent inducī. prouī
deret tamen quomodo caute a circumspecte am
bularet qui talis esset ne culpabiles a seducent
tes hm̄oi puulos p̄sequerent eū directe v̄l mdi
recte p̄ maliciās exq̄sitas a forte ofingēdas per
paruulos. q̄q̄ securitas maxima circa hoc essz
puritas ofcie a intencōnis a q̄ neq; verbo neq;
singno quomodolibet reuelaret que dicerentur
a ad nō reuelandū v̄ijs omnibz induceret neq;
daēt pm̄az p̄ quā possent puuli de quocūq; nota

apud eos circa quos conuersantur. **D**emq; ac
hoc melius videtur habere plures confessores
minus discretos in penitentijs iniungendis. q̄
reseruando casus multos discretis paucis. et ad
hoc hominem ducere pudore cogente ne talibz
paucis confiteat̄ met̄nū sic tolleābilis est finire
penitēz in purgatorio q̄ ut infinita patiant̄ in
inferno. **V**icesima t̄cia emanat̄ aliqui in sacerdote
scrupul⁹ sup̄ confessiōe peccatoris q̄ nō dixit oia. et
hoc habet. vel quia scit aliud p̄ confessiōz vel q̄ te
net c̄ta p̄ncipia ex iā confessatis q̄ tale pecc̄m omi
serit. aut alijs modis quo casu vel remittat pecc̄
torem pro auisando se ut dictum est. **V**el si
absoluat predicat sepius iterum et iterum q̄ si
celat aliquid. confessio sua et absolutio penitus
inualida est et irrisoria. **D**ici demq; poterit ut si
mallet alteri confiteri. pergat in nomine dñi. tā
tummodo fiat integra confessio sua. Sufficit hoc
nec aliud exquir̄t̄ a reo si velit alias cū p̄uisione
meliori. **V**icesima quarta petat̄ confessor a pecc̄o
re si p̄oit apli⁹ abstinē cū auxilio dei deiceps a
pecc̄is. **I**tē si caret odio cōn̄ aliū. **I**tē si vult rea
lit̄ dū poteit̄ alienū restituē. **I**tē si occasiōes cer
tas pecc̄oz vitāe p̄oit ut cubitū et vsuās et si
milia. **S**i aliqd̄ istoz defueit. nō valz absolutiō
neq; tradi debet si hoc peccator fateatur. **S**uade
atur tamen agere interim bona que poterit ut

I

de⁹ illuēt cor ipius. **I**te diri⁹ de euocacōe seduc
toꝝ mal⁹ consilijs a moib⁹ p eū a diffamatoꝝ iust
te a similibz nō req̄rēdo tū vlti⁹ illud qd̄ v̄simi
lit̄ fieri pōt ad talia reparāda. ¶ **V**icesimaquīta
mīngat cōfessor p̄māz nō aliā q̄ de cōfesu p̄ccōis
a de qua speret iplecōz n̄ forte p̄ccā essent publi
ca a scādaloſa p̄ q̄b⁹ ad reparacōez cogi debēt
iūt⁹. **C**etēz pōt aliqui daē p̄māz de nō p̄ccādo
tali v̄l tali crimie p̄ certū tēp⁹ futuz s̄b p̄nī aliq̄
v̄l pecuniaria v̄l corpali efficacit̄ soluēda aut s̄b
debito redeūdi ad cōfessōz infra biduū p⁹ p̄petē
cōez delicti aut aliq̄d h̄mōi cōmoueat tū ip̄e cōf
sus ne p̄māz hāc aut aliā quālibz acceptz si non
eā p̄ponat se firmē iplectuz. **A**gnouēt enī se in
purgatioio q̄ i hoc mūdo gū⁹ oīa solutuz. **C**ete
rū de zelādo p̄māz suā a ea q̄ in cōfessōe acta die
taqz fuerit a de nō respōdēdo ea cuiose iterrogā
tib⁹ moneat. **D**emīqz reliq̄ multa tēdi potuerāt
quoz nōnulla iā cōscripsi p̄tīm latīo eloq̄o. p̄tīm
in gallico i varijs t̄ctatūl. **E**t aliī doctōēs lōge
amplioā v̄tilioāqz a v̄ā. **H**ec interi pro sua bre
uitate ne fastidio sint sufficiāt. **E**t q̄ si quis ad
op⁹ hoc salubere imū bona fide p̄cessit ille plus
ex̄cēdo a orādo q̄ legēdo erudiet atqz p̄ficiet.

¶ Et sic est finis huius Tractatuli .nē.

Incipit tractatus Mgri Johannis Gerson
de remedijs contra reciduum peccandi a con-
fessoribus dandis.

Debet hoc pprium ars quelibet ut fa-
cilioi compendio ad finem ducit
oplatum amirari preterea nemo
debet si in animarum regimine. qd est
ars artium. expti in ea facilioza quidem sciunt et
dant remedia que mortos visiozum presertim in
foro conscientie vbi maxime locu habet illa xpi
formidabilis sententia. Si cecus ceco ducatum
prebeat. ambo in fouea cadunt. Placuit id circo
scriptis mandare breuem se habendi formam
quam quidam mgri in theologia pisien fide mo-
ribus et doctrina probatus obseruabat et obser-
uare consulebat. precipue contra reciduum in
peccato vel peccatis. ad que confessus se nimis
sensit indinatū. De preceteris q; dabat satis tol-
lerabilem penitentiam attentis moribus et etate
confitentis. et non nisi de consensu suo. ut esse sine
causis vno die in ebdomada p annum vel tres
abstinere. aut vti cilicio et similia. Item p pma
vice confessionis alicui peccati in veritati seu
detestabil ob recordaco; facte grē q; visū illud
detectum erat apertum et sanatum. inuigebat
ut toto tpe vite sue confessus diceret qualib; die

II

bis p̄r noster ⁊ auentaria semel i mane ⁊ semel
in sero aut miserē mei de⁹ aut simile aliq̄d. Et si
cadebat obliuio aut impedimentū legitimū bñ
volebat ut alio die poss; fieri simile vel equalens
S; ⁊ ad p̄uicēdū futuro casui ⁊ ec̄iduo i morbū
pecc̄i qui sēp ē deteior maiorem dabat operam et
studiosius puigilabat sic agēdo ut simul etiā de
p̄teritis pecc̄entiā daēt inq̄tū resistē pecc̄o consueto
penalitat̄is multū h; ⁊ meiti. Inuigebat igitur
nō p̄petuo sed ad tēpus certū breuius aut lōg⁹
secundum voluntatem ⁊ dispositionem confitē
tis q̄ idem confitens pro qualibet vice qua in
cideret i peccatum tale quod volebat ex toto sa
nare aliqua de subsequentibus adimpleret vel
omnia secundum tres satisfactionis ptes. Pri
mo q̄ in casu illo teneretur vno sequentū die ie
iunare in pane ⁊ aqua infra tres dies. Secūdo
diceret certū psalmoz numerū. Tercio si erat
sui iuis daēt in ec̄cia certū iocale aut aliud leue
carū sibi aut sumā pecunie scdm q̄liratē diuiciay
suay infra tres dies. Quarto ifra illud triū diez
spaciū teneret ofitel. Quinto nōnūq̄ addebat q̄ si
q̄s vehemēter tēptaret facē pecc̄m tale ⁊ oino de
liberaēt int̄i se sic agē. Nichilo⁹ p̄ ātea dicē tene
ret s̄b iuamēto septē psalmos ā flectē geūa plu
ries corā ymagie crucifixi seu bñssime ygis aut
alic⁹ scōz p̄us q̄ op⁹ illud nephariū p̄petraēt

Sic enim forsitan miserebitur deus et orando sic
vel se humiliando faciet in temptatione puentū
et mitigabit maris fluctus suscitatos. Comptū
est remedia hec cum adiutorio diuine gracie esse
efficacissima. tam in foro penitencie. q̄ extra. si
velit homo bona fide et non illusorie ouerti a via
sua mala et saluari. Sic etenim fieri videtur in foro
exteriori publico. ut pene certe tarentur ad re
belles compescendū sic. dñe In chamo et freno
maxillas eorum cōstringe qui non approximāt
ad te. Et cōpelle intrare si vocare paz est. Sic
quēadmodum naso ayt. ut corpus redimas
ferrū pacieris et ignes. ut valeas animo quicq̄
tollerare negabis. Causam vero vtilitatis peni
tencie talis reddebat a priori idem mḡr quomō
inquit fm Aristotelem. et expienciam incōtinēs
ante passionem seu temptacōnem bene delibeāt
et eligit. Sed adueniēte et vrgente temptacōe
vincitur labitur et succumbit. Turbat quippe
iudiciū rationis et obnubilatur ppter tractum
motumq; sensitīui appetitus. Ita ut non possit
habere cogitacōez de deo et honestate perfectam
integram et solidā. quēadmodū si quis sopno
lentia quadā sera prematur. Et preterea salu
berrimū ut per aliquod terribile presens aut q̄
presens ipse terreatur. Et ideo quasi sopitus
exulcitetur. viuificetur q; ad non cōsenciēdum

III

temptationi neq; enim aliquis est tam acriter
tatione pulsatus in carne vel aliter qui ex toto
vel magna parte desisteret ab impletione temp
tationis sue si pro certo crederet q; in corpore
vel in membris vel in bonis graue damnum sta
tim esset incururus. vigilaret siquidem tunc ra
tio intra se. et forte voce clamaret quid cogitas
quid tibi vis. quorsum tendis. nunquid vis p
quadam leui temptatione aut delectatione sor
dida que subito in penam et fastidium conuersa
erit hoc vel illud subire detrimentum non tibi sic
expedit. **I**ter hec et similia verba resilire incipit
a cogitatione maligna et auertet paulatim oculo
s rationis ab ea fietq; cum adiutorio rationis
et cum confessione peccatorum vel alijs congruis
remedijs ut cesset miserabile illud temptacois ioc
dui q; et cessabit cogitatu sordidoꝝ sufflatio.
Deiceps respondebat idē mō ad duas obiectiones
sue possibles qm̄ tior ille seruū videt euacuare
meritū resistēdi peccō. **E**st illic p̄tea t̄nsgressiois
periculum. de primo dicebat. q; ex quo pena
ista vltimo imposita erat et propter deum. Ex
illa radice primaria bona germinabat pullula
bat q; meritum. q̄uis enim non ita sincera et
laudabilis sit huiusmodi resistēcia et cessatio
a peccato in casu predicto quemadmodum est
in virtuoso qui precise propter deū peccā deserit

Nichilomin⁹ resistētia talis bona est ⁊ saltem
inductiua virtutis sicut de timore seruili respicū
timoris casti doctores determināt. q̄ q̄ ibi sit timor
nō tantūmodo seruilis. sed in sua radice p̄maia
filialis ⁊ castus est. Resultat insup meritum ex
approbatione sequenti dū gaudebit incōtūpēs
transacta temptatione non cōsensisse peccato
Demū qualiter ibi esset timor simpliciter seruil
cum posset confessus ab ista liberari pena non
implendo penitentiā. **A**ttamen implet quia
deo ⁊ sacerdoti suo vult obediens existere. **E**t
hic sumi potest grata ⁊ pulchra consideracō p
sponte vouentibus ac religionem intrantibus
Ad alteram obiectionē dicebat similis fieri posse
ad improbatōnē oīm religionū oīm q; votoz
salubriū. **E**t si sic omis penitentię susceptio picu
losa esset. **S**ic ⁊ deus ⁊ superiores i suis p̄ceptis
⁊ legibus iuberentur. **E**uitatur etiā piculum
sufficiēter per hoc q non nisi consensu habito
confessi ⁊ ad tempus nō p̄petuo tales penitēcie
siue obligatiōnes imponūtur siue fiant. **I**gitur
p tempus ista transgressio aut si dyabolo per
urgente fieret. pene solū possunt et ita homo
amara trāsgressione liber erit ymo ⁊ op⁹ bonū
faciet. q si transacto tpe statuto remediū vide
retur inefficax. aut in deterius vertatur. potest
omitti. **S**i vero sit vtile sic sperādum est rursus

valebit iterari. Deniq; et si salubre antidotum obegrotantis inobiam pestiferum fiat medicus culpa caret. **S**ubinde predictus magister aliud adiciebat documētū itaq; si videbat pueros aut alios simplices minus cogitare precepta dei et ex hoc libētius peccasse. reddebat eos magis timidos et cautos contra peccatum per promissiones expressas in manibus suis factas de cauendo. Deinceps a tali vel tali peccato. per hoc enim pmissionem in baptismo factam de obseruatione legis cristi tanq̄ abolitam a memoria vel transgressam renouabat. Et per modū cuiusdam recongnitionis iterum promittendo reparabat. Sic moyses in Josue respectu filiorum Israel. Sicq; plerumq; homines post primā considerationem fedus antiquum retractāt et inuēt. Neq; arbitretur aliquis promissionem talem parē discrimē aut fractiōz eius eē casū spēalit̄ reseruātū qm̄ nullū ibi votū ē cū nō n̄ resp̄cū illoz q̄ alias eēnt licita et qb; ofitēs implicite vel explicitē pmissiōez talē facit aut iuocat sc; q; cōn̄ dei p̄cepta de cetero mōlliter nō peccabit. Erit at tamē t̄nsgressio de p̄ accūs deterior q; et cognitiō diuini p̄cepti iā sibi effecta est lucidior. Rursus idem magister providebat diligenter ne confusus suus eēt deinceps occasio primarię corruptionis alioz p̄fertū inuenū et q; sibi sufficeret

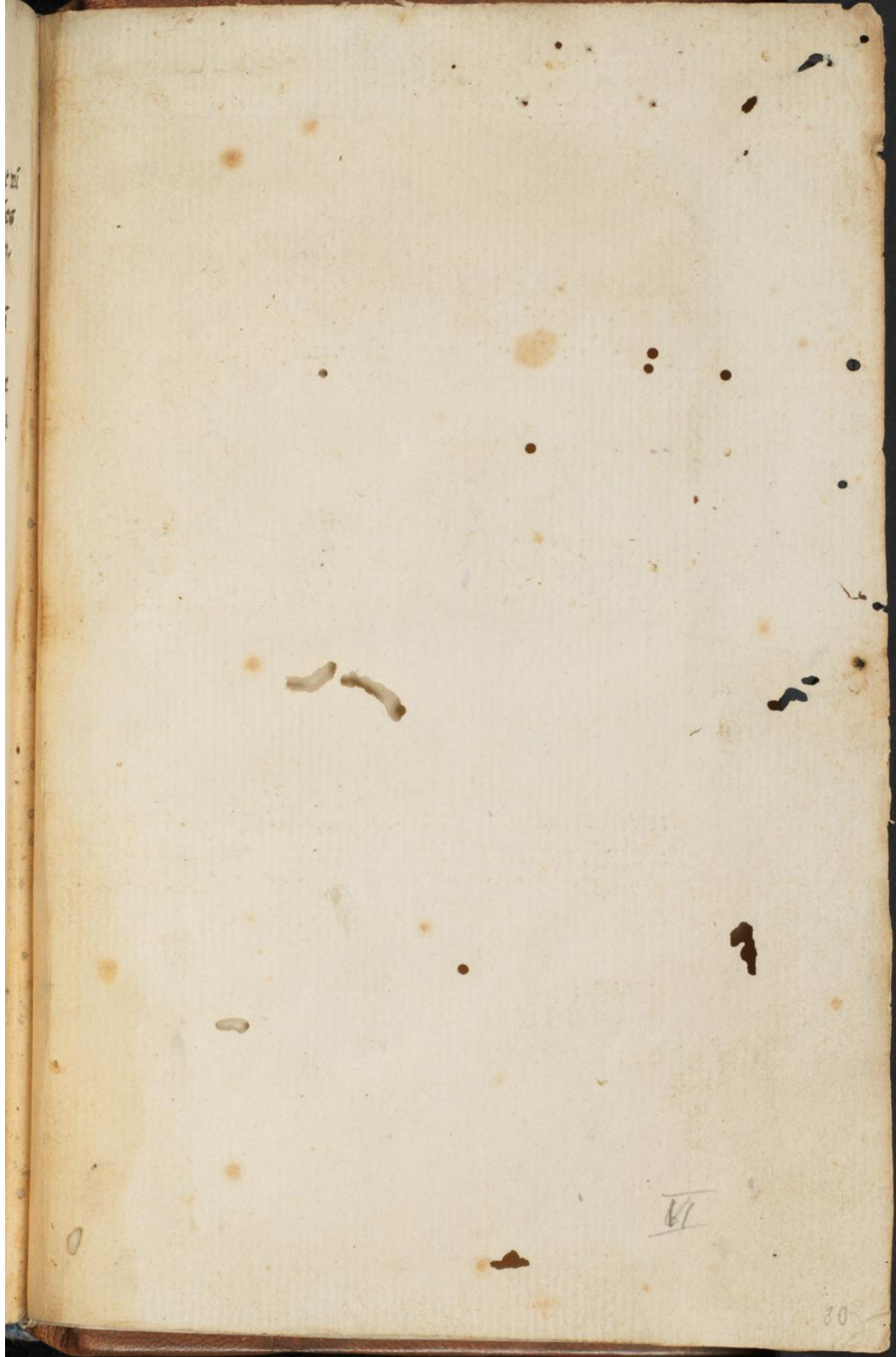
dampnatio p̄dicōq; p̄p̄ria. specialiter ī p̄cc̄is
grauioribus ⁊ abhominandis sermone nec noi
nandis palam. ne p̄ias aures polluant. **O**cce
rebat diligenter prouidendo v̄ijs omnibus con
municacōe penarū ⁊ obligacōe. ne cōfessus trāsiēt
ī deteriozem sp̄em ex societate seu cōmunicacōe
puersa. **E**t explicabat q̄nq; p̄ticularibus sicut
dam et secreta fieri p̄t̄ dum videbat oportunū
malebat enim cōfessum suū dimitte et tollerare
ī sua libertate quo ad peccata aliqua min⁹ quā
q̄ ita eundem vrgeret ab omi pte ut ad deterioā
lateretur. q̄n̄ autem ⁊ qualiter illud fiendum
est magis docebit virtus ⁊ ars ⁊ v̄nc̄io sancti
spiritus ⁊ c̄ircumstantiarū oim p̄ticulariū confi
deratio q̄ scriptis aut verb̄ possit edoceri. **P**os
tremo dabat consiliū idem mḡ ut confitentes
non refugerent s̄ pro dono maximo reputarēt
habere p̄itos confessores moribus ⁊ scientia et
longo experimento p̄batos. qui querenter nō
questum p̄p̄riū. s̄ sincero corde salutem animarū
Et iterū pro congruis remedijs contra singula
vitia. laudabat demiq; pro bonis ⁊ deuotis. quia
vox diuina est. **C**um sancto sanctus eris. **E**orū
itaq; colloquia sunt ignita vehementer ⁊ stimu
lantia ad virtutem. **S**ed ⁊ sanctorum patrum
vite ⁊ exempla frequēter ⁊ attente lecta v̄xe
menter proficiunt ad infundendum cordibus

nostris diuini amoris affectum. **V**imā ut deū
in omnibus et sup omnia diligentes pmissiōes
suas que omē desiderū supant seqmur. Amen.

Et sic ē finis tractatuli de remedijs cōm recādiuū

Proterea ille circūstancie que hbeatur per
hūc versum inquirende sunt in confessiōe a
cōfessore. **Q**uis quid vbi quib? aurihs cur quō
quā. **P**er quis intelligit an sit iuuenis vel senex
dericus aut laycus. solutus aut ligatus. **P**er
quid an sit res sacra vel non. **P**er vbi an sit in
loco sacro publico vel priuato. **P**er quib? auri
hs an cū pungno baculo aut gladio. **P**er cur
qua intencōe an rōne vindicte inferende vel in
iurie repellende. **P**er quomodo an percussit ali
quem foratiter vel remisse. **P**er quando intelligit
an in quadragesima aut in alio tpe sancto vel
aliē. **T**ēp? locus metus numer? moā scā etas

19

BOCHUMER UNIVERSITÄT
BIBLIOTHEK
FACHLIBRARY
BOCHUM

BUCHERHEIMWESEN
HEINZ PETERSEN
VERLAG
DÜSSELDORF

Reisoumer 1966

